

LIETUVOS VERSLO PLĖTRA PALANKIOS INOVACIJŲ POLITIKOS MODELIAVIMAS

Kristina Balkienė¹, Jonas Jagminas²

¹ PhD. Mykolas Romeris University. Valakupiu str. 5, 10101 Vilnius, Lithuania.
Tel. +37060011441. E-mail kristinabalkiene@gmail.com

² Assoc. Prof. Mykolas Romeris University. E-mail jjagminas@gmail.com

©Aleksandras Stulginskis University, © Lithuanian Institute of Agrarian Economics

Įteikta 2014 02 22; priimta 2014 03 06

Siekiant kurti žiniomis ir naujausiomis technologijomis grįstas ekonomikas bei užtikrinti bendrą šalių ekonominę ir socialinę progresą, verslo inovacinės veiklos skatinimas tampa vienu iš didžiausių iššūkių tiek nacionalinės, tiek tarptautinės viešosios politikos formavimo ir įgyvendinimo srityse. Todėl tyrimo tikslas – identifikuoti inovacijoms versle įtaką darančius veiksnius bei skatinti esamas ir galimas viešosios politikos iniciatyvų inovacijas versle, siekiant pateikti argumentuotus pasiūlymus tobulinant Lietuvos inovacijų politikas verslo atžvilgiu. Tyrimo tikslui įgyvendinti atliktas kompleksinis inovacijų versle skatinimo tyrimas, apimantis tiek viešosios politikos iniciatyvų nagrinėjamoje srityje, tiek inovatyvaus verslo sektoriaus Lietuvoje poreikių ir iššūkių analizę. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, buvo nustatyti svarbiausi teigiami ir neigiami inovacijų veiksniai bei reikalingi viešosios politikos veiksmai jų atžvilgiu, identifikuotos faktinės verslo inovacinės veiklos Lietuvoje kliūtys bei pateiktos argumentuotos rekomendacijos nacionalinės inovacijų politikos verslo atžvilgiu tobulinimui.

Raktiniai žodžiai: inovacijos, verslo inovacinė veikla, viešojo politika.

JEL kodai: M21, O31, O38.

1. Įvadas

Tematikos aktualumas. Visuotinai sutariama, kad inovacijos yra ekonominio vystymosi ir kokybinio progreso įvairiose srityse pagrindas (Schumpeter, 1911; Brown, 2010; European Commission, 2010; kt.) bei daugeliu atveju vienas iš esminių reikalavimų įvairių visuomeninių problemų sprendimui. Būtent dėl tokių pozityvių efektų, kaip ekonominis ir konkurencingumo augimas, technologinė pažanga, darbo vietų kūrimas ir socialinė integracija, inovacijų skatinimas ir tam reikalingų valstybės iniciatyvų valdymas ilgainiui tapo vienu svarbiausių tiek atskirų šalių, tiek Europos Sąjungos viešosios politikos prioritetų.

Lietuva, pripažindama inovacijų plėtros svarbą šalies ekonominiam ir socialiniam vystymuisi, 2010 metais patvirtintoje savo pirmoje holistiniu požiūriu grįstoje inovacijų strategijoje taip pat įtvirtino siekį – kurti kūrybingą visuomenę, sudaryti sąlygas plėtoti verslumą ir inovacijas (Dėl Lietuvos inovacijų..., 2010). Tačiau, nepaisant šios ir kitų šalies strateginių iniciatyvų inovacijų skatinimo politikos formavimo ir įgyvendinimo srityse, Lietuvos inovacijų srities rezultatų vertinimo rodikliai išlieka

vieni žemiausių Europos Sąjungoje, kas neišvengiamai kelia įgyvendinamų veiksmų vertinimo ir tobulinimo minėtoje srityje klausimus.

Atsižvelgiant į tai, jog pagrindinis vertės per inovacijas kūrimo vaidmuo tenka būtent verslo sektoriui, kurio gebėjimai, interesas ir galimybės žinias ir mokslinių tyrimų rezultatus paversti rinkos poreikius atitinkančiais arba poreikį sukuriančiais naujais produktais ir paslaugomis, kuris kartu lemia ir visos šalies inovacinį pajėgumą bei rezultatyvumą, valstybės veiksmų efektyvumo verslo inovacinės veikos skatiniui užtikrinimą galima įvardinti vienu iš didžiausių viešosios politikos formavimo ir įgyvendinimo iššūkių.

Taigi šio tyrimo tikslas – identifikuoti inovacijoms versle įtaką darančius veiksniai bei skatinti esamas ir galimas viešosios politikos iniciatyvas šioms inovacijoms, siekiant pateikti argumentuotus pasiūlymus Lietuvos inovacijų politikos verslo atžvilgiu tobulinimui. Tyrimo objektas – inovacijas versle sąlygojantys veiksniai ir jų santykis su viešosios politikos iniciatyvomis nagrinėjamoje srityje.

Siekiant įgyvendinti minėtą tikslą, tyrimo metodika buvo grįsta sisteminiu požiūriu į verslo inovacinės veiklos skatinimo viešosios politikos priemonėmis procesą, taigi buvo atliktas originalus kompleksinis tyrimas, paremtas trianguliacijos principu bei kokybinių ir kiekybinių tyrimo metodų taikymu.

Taikyti tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų bei statistinių duomenų analizės, ankstesnių tyrimų metaanalizė, kokybinė inovacijų ekspertų ir kiekybinė Lietuvos įmonių apklausa.

Vykdamas kokybinę inovacijų ekspertų apklausą buvo orientuojamasi į tarptautinę lygmenį, į tyrimo imtį įtraukiant ekspertus iš 6 šalių (Danijos, Suomijos, Švedijos, Norvegijos, Lietuvos ir Latvijos). Iš viso tyrime dalyvavo 18 ekspertų.

Atliekant kiekybinę įmonių apklausą, buvo apklaustos 84 Lietuvos įmonės, tiriamuoju laikotarpiu laikytos inovatyviomis, t. y. įmonės, įtrauktos į inovatyvių įmonių katalogą „Gateway to Innovation in Lithuania“ ir / ar gavusios inovacijų prizą 2005–2012 metų laikotarpiu kasmet organizuojamo inovacijų konkurso metu).

2. Inovacijų versle veiksniai

Išanalizavus verslo inovacinės veiklos specifiką, nustatyta, kad įmonių iniciatyvas, galimybes ir poreikį vykdyti su inovacijomis susijusią veiklą lemia jos vidinės ir išorinės aplinkos sąveika, pasireiškianti joje veikiančių teigiamų ir neigiamų inovacijų veiksmų įtaka. Šie veiksniai mokslinės literatūros ir dokumentų (OECD, 1996; Keršys, 2008; Governmental..., 2012; kt.) pagrindu gali būti apibendrintai suskirstyti į šias esminio poveikio grupes:

- *Įmonės vidinės aplinkos veiksniai*: žmogiškieji išteklių (jų kūrybingumas, inovatyvumas, įgūdžiai ir kvalifikacija), finansiniai išteklių (inovacijų finansavimo vidinės galimybės), įmonės turimos žinios ir technologijos bei organizacinė struktūra ir valdymas (orientacija į naujoves ne tik technologiniuose, bet ir kituose / su technologija nesusijusiuose įmonės vidaus procesuose).

- *Įmonės išorinės aplinkos veiksniai*: politikos (įvairių politikų strateginiai prioritetai ir vykdomi veiksmai), mokslo ir tyrimų (esama žinių bazė bei MTEP), švietimo (formalus ir neformalus mokymas) sistemos, infrastruktūros (įskaitant šalyje vei-

kiančias finansines institucijas, paramos verslui organizacijas bei jų teikiamų paslaugų pobūdį ir prieinamumą, informacines ir ryšių technologijas), reguliavimo (teisės aktai, standartai bei kiti verslui įtaką darantys veiksniai / nustatymai (pvz., mokesčių nuostatos) ir rinkos (pasiūlos ir paklausos santykis bei konkurencija) veiksmų grupės.

Išnagrinėjus anksčiau atliktų, su inovacijomis versle susijusių tyrimų (Tvaronavičienė, 2007; McAdam, 2008; Oksanen, 2009; Jørgensen, 2010; Kaufmann, 2012; kt.) duomenis, galima teigti, kad, nepaisant skirtingų geografinių ir metodologinių aspektų, pagrindiniais su verslo inovacine veikla susijusiais iššūkiais įvardijami: (i) silpnas bendradarbiavimas tarp verslo, ypač SVV, ir mokslo bei bendro suinteresuotumo dalyvauti inovacijų tinkluose trūkumas bei (ii) viešosios paramos verslo inovacinei veiklai trūkumas, įskaitant finansines iniciatyvas.

Autorės vykdyta tarptautinė inovacijų ekspertų apklausa leido identifikuoti šias svarbiausias inovacijų versle veiksmų kategorijas:

- *Inovacijas versle skatinantys veiksniai*: inovacijų paramos infrastruktūra ir paslaugos, verslo dalyvavimas nacionaliniuose ir tarptautiniuose inovacijų tinkluose, verslo ir mokslo bendradarbiavimas bei pakankami finansiniai ištekliai veiklos pradžia ir vystymui.

- *Inovacijas versle stabdantys veiksniai*: gebėjimų inovacinei veiklai trūkumas, ribotos verslo organizavimo ir valdymo kompetencijos bei teisinės ir administracinės kliūtys.

Faktinius verslo inovacinės veiklos ypatumus išryškinusio Lietuvos inovatyvių įmonių apklausos tyrimo rezultatai parodė, jog:

- *Lietuvos inovatyvios įmonės inovacinę veiklą vykdo dėl šių pagrindinių priežasčių*: reaguoti į rinkos poreikius, didinti įmonės pelningumą, tobulinti produkto kokybę ir padidinti užimamą rinkos dalį. Šiuo atžvilgiu ekonominius inovacijų tikslus įmonės laiko svarbesniais už socialinius ir visuomeninius.

- *Didžiausios kliūtys verslo inovacinei veiklai Lietuvoje*: finansinių instrumentų inovacijoms versle skatinti trūkumas, bendras finansinių išteklių stygius, rinkos kliūtys (pvz., ribota paklausa ar neskaidri konkurencija), ribotas išorinis bendradarbiavimas bei kultūrinės aplinkos kliūtys (pvz., tolerancijos rizikai nebuvimas ar pasitikėjimo kultūros nebuvimas).

Taigi, nors aptarti verslo inovacinės veiklos specifikos aspektai įvairūs / skirtingi, galima teigti, jog inovacijas skatinančių ir stabdančių veiksmų visumai didelę įtaką daro valdžios veiksmų inovacijų plėtrai aktualiose srityse pobūdis, kryptingumas ir rezultatyvumas.

3. Viešosios politikos iniciatyvos inovacijoms versle skatinti

Vienareikšmiškai vertinti nacionalinės valdžios pastangas skatinti inovacijų plėtrą šalyje gana sudėtinga. Iš vienos pusės, Lietuva pasižymi strateginių dokumentų, deklaruojančių inovacijomis ir žiniomis grįstos ekonomikos ir visuomenės kūrimą, gausa (pvz., Valstybės ilgalaikės ..., 2002; Ilgalaikė mokslinių ..., 2003; Nacionalinė Lisabonos ..., 2008; Inovacijų versle ..., 2009 ir kt.). Tačiau kita vertus, nacionaliniai inovacinės veiklos rezultatai jau daugelį metų išlieka žemi ir aiškiai nepakankami,

siekiant priimti augančius ekonominius ir socialinius iššūkius. Daugelis šalies statistinių rodiklių inovacijų srityje nesiekia Europos Sąjungos šalių vidurkio ir žymiai atsilieka tiek nuo europinių siekių, tiek nuo oficialiais siekiais įvirtintų nacionalinės valdžios lūkesčių. Ypač žemi išlieka verslo inovacinės veiklos Lietuvoje rodikliai, įskaitant: inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalį nuo visų Lietuvos įmonių, verslo sektoriaus išlaidas MTEP veikloms, įmonių bendradarbiavimo su mokslo ir mokslinių tyrimų institucijomis tendencijas bei tyrėjų verslo sektoriuje skaičių.

Atsižvelgiant į esminį verslo sektoriaus vaidmenį inovacinės pažangos ir ekonominės vertės kūrimo perspektyvoje, pagrindinis nacionalinės inovacijų politikos uždavinys turėtų būti būtent šio sektoriaus inovacinio potencialo vystymas. Tačiau, kaip rodo autorės atliktos pirmosios Lietuvos inovacijų strategijos įgyvendinimo 2010–2013 metų priemonių plane (Dėl Lietuvos inovacijų..., 2010) įvardintų veiksmų analizės rezultatai, verslo inovacinės veiklos skatinimas nėra aiškiai išreikštas nacionalinės inovacijų politikos prioritetas. Tik 18 proc. (21 priemonė iš 119) visų Lietuvos inovacijų strategijos (LIS) įgyvendinimui numatytų priemonių yra tiesiogiai susijusios su siektina nauda verslo sektoriui (t. y. 15 priemonių numato finansavimą įvairaus pobūdžio veikloms, įskaitant klasterizacijos veiklą, MTEP projektus, tarptautiškumo skatinimą, intelektinės nuosavybės apsaugą, MTEP infrastruktūros kūrimą ir kt., 2 priemonės skirtos mokslo ir verslo bendradarbiavimui skatinti ir 4 – nukreiptos į viešąsias mokymų ir informacijos teikimo paslaugas). Įvertinus veiksmų, orientuotų į inovatyvaus verslo sektoriaus plėtrą, svorį visų priemonių atžvilgiu, minėta procentinė dalis dar labiau sumažėtų (tik 11 priemonių yra orientuotos konkrečiai į inovacinę veiklą vykdančią verslą) (Balkienė, 2013).

Valdžios pastangų ar jų efektyvumo trūkumą nagrinėjamoje srityje liudija ir vykdyto Lietuvos inovatyvių įmonių tyrimo duomenys – *verslo atstovai linkę neišsamiai vertinti esamą nacionalinę inovacijų politiką jų vykdomos inovacinės veiklos atžvilgiu* (tik 12 proc. apklaustų įmonių nurodė, jog vykdoma inovacijų skatinimo politika iš esmės joms yra naudinga). *Svarbiausiomis įmonės laiko šias esamas Lietuvos inovacijų strategijos įgyvendinimo priemonės: verslo MTEP projektų finansavimą, viešosios paramos paslaugas verslui (pvz., informacijos sklaida, mokymai, bendradarbiavimo partnerių paieška), mokslo ir verslo bendradarbiavimo skatinimą per inovacinių čekių schemą (mokslo sprendimų diegimas versle), finansavimą įmonių tarptautiškumui skatinti (pvz., dalyvavimas parodose, kontaktų mugėse, verslo misijose). Didžioji dalis neaktualiomis įvardintų nacionalinės inovacijų politikos priemonių yra orientuotos į smulkų ir vidutinį verslą (pvz., finansinio instrumento „SVV rizikos kapitalo fondai“ įgyvendinimas, SVV paskolų palūkanų kompensavimas ir kt.)* (Balkienė, 2013).

Remiantis Lietuvos verslo atstovų nuomone, *pagrindinės sritys, kuriose valstybė, siekdama kurti palankias sąlygas verslo inovacinės veiklos vystymui, turėtų imtis atitinkamų veiksmų, yra: politikos formuotojų komunikacija su verslu, bendradarbiavimo galimybės, verslo teisinė aplinka ir reguliavimas bei finansinė parama inovaciniams projektams* (Balkienė, 2013).

Vertinant įmonių nuomonę apie galimų, jau minėto autorės atlikto ekspertinio tyrimo metu įvardintų būtinų valdžios iniciatyvų inovacijoms versle skatinti aktualumą, matyti, jog *svarbiausiais įmonės laiko šiuos reikalingus viešosios politikos*

veiksmus: aplikavimo požiūriu paprastų MTEP finansavimo schemų kūrimą, mokes-
tines lengvatas ir biurokratinės naštos verslui mažinimą.

Kartu su jau minėtomis iniciatyvomis, didžiausia dalis verslo atstovų kaip ino-
vacinei veiklai svarbius taip pat įvardijo šiuos galimus valstybės veiksmus: finansa-
vimą ne tik tyrimams, bet ir prototipų kūrimo, bandymo ir demonstravimo veikloms;
inovacinei veiklai aktualios informacijos sklaidą; komunikacijai su verslu grįstus stra-
teginis sprendimus; mokslo orientaciją į verslą (į pramonę orientuotos doktorantūros
studijos, MTEP veiklos orientavimas į ateities poreikius, mokslininkų mobilumo ir
stažuotčių versle programos ir kt.); strateginių prioritetų inovacijų srityje tęstinumą ir
nuoseklumą bei paramą verslo ir mokslo bendradarbiavimui (Balkienė, 2013).

Analizuojant Lietuvos inovatyvių įmonių poreikius priklausomai nuo jų vyk-
domos inovacinės veiklos trukmės, išryškėjo, kad tiek inovacijų naujokės (įmonės,
kurių inovacinės veiklos trukmė iki 3 metų), tiek inovacijų senbuvės (įmonės, kurių
inovacinės veiklos trukmė 3 metai ir daugiau) svarbiausia viešosios politikos inicia-
tyva jų vykdomai veiklai laiko mokesčių lengvatas. Nepaisant to, inovacijų naujo-
kėms labiau svarbu yra aktualios informacijos sklaida ir valstybės strateginių priorite-
tų inovacijų skatinimo srityje tęstinumas ir nuoseklumas, kai tuo tarpu inovacijų sen-
buvės labiau linkusios pabrėžti biurokratinės naštos verslui mažinimo svarbą.

4. Nacionalinės inovacijų politikos verslo atžvilgiu tobulinimo gairės

Atsižvelgiant į atliktų tyrimų rezultatus, inovacijų politikai Lietuvoje apibend-
rinti buvo išskirti pagrindiniai esamos nacionalinės inovacijų politikos privalumai ir
trūkumai (1 lentelė), pagrindžiantys nacionalinių veiksmų nagrinėjamoje srityje tobu-
linimo poreikį.

1 lentelė. Inovacijų politikos verslo atžvilgiu bruožai ir jos valdymo ypatumai

	Privalumai	Trūkumai
Formavimas	<ul style="list-style-type: none"> holistinis požiūris į ino- vacijų skatinimą 	<ul style="list-style-type: none"> menkai išreikštas inovacijų versle skatinimo prioritetas; orientacijos į veiksmų kryptingumą ir tęstinumą trūkumas; politikos formuotojų komunikacijos su verslu trūkumas; nepakankamas dėmesys specifiniams inovatyvaus verslo, ypač SVV, poreikiams ir iššūkiams.
Įgyvendinimas	<ul style="list-style-type: none"> dėmesys ne tik „kietosioms“, bet ir „minkš- tosioms“ ino- vacijų skatini- mo priemo- nėms 	<ul style="list-style-type: none"> nepakankama informacijos apie viešąją paramą inovacijoms sklaida; konkrečių finansinių ir nefinansinių instrumentų inovacijoms versle trūkumas; menka inovacijų paramos paslaugų verslui kokybė ir įvairovė; silpnas ryšys tarp inovacijų ir verslo politikų įgyvendinimo priemonių; neaiškus ryšys tarp politikos įgyvendinimo priemonių ir realių verslo inovacinės veiklos iššūkių bei poreikių.

	Privalumai	Trūkumai
Valdymas	<ul style="list-style-type: none"> • institucija, atsakinga už nacionalinės inovacijų politikos įgyvendinimą (MITA) 	<ul style="list-style-type: none"> • silpni ryšiai tarp atskirų nacionalinės inovacijų sistemos elementų; • menkas inovacijų politikos formavimo ir įgyvendinimo koordinavimas; • aukščiausios valdžios lygyje nėra už inovacijų skatinimo strateginių sprendimų priėmimą ir jų įgyvendinimo koordinavimą atsakingos organizacinės struktūros, grįstos visų suinteresuotųjų pusių (valdžios, verslo ir mokslo) bendradarbiavimu.
	<ul style="list-style-type: none"> • platus paramos inovacijoms institucijų tinklas 	<ul style="list-style-type: none"> • paramos inovacijoms institucijų funkcijos dubliuotos, o teikiamų paslaugų kokybė tik iš dalies tenkina inovatyvaus verslo poreikius; • nėra esamos situacijos iššūkių ir pokyčių bei ilgalaikė perspektyva grįsto nešališko inovacijų skatinimo veiksmų vertinimo, vyrauja formalios veiklos ataskaitos ir politiniu lygiu palankios informacijos sklaida; • stinga / trūksta nacionalinės inovacijų versle plėtros tendencijų vertinimo rodiklių sistemos.

Atsižvelgiant į atlikto tyrimo rezultatus bei identifikuotus nacionalinės inovacijų politikos verslo atžvilgiu trūkumus, 2 lentelėje pateiktos konkrečios inovacijų versle skatinimo viešosios politikos priemonėmis rekomendacijos.

Apibendrintai galima teigti, jog efektyvus verslo inovacinės veiklos skatinimas Lietuvoje reikalauja:

- politinės lyderystės ir stipraus koordinavimo vyriausybinio lygiu;
- stebėsenos, vertinimo ir adekvataus situacijai tobulinimo sistemos sukūrimo;
- glaudaus bendradarbiavimo tarp atskirų inovacijų sistemos subjektų inovacijų versle skatinimo klausimais užtikrinimo;
 - galimybių verslo subjektų dalyvavimui jiems svarbių strateginių sprendimų priėmimo užtikrinimo bei orientacijos į įvairaus dydžio ir veiklos pobūdžio įmonių, vykdančių ar ketinančių vykdyti inovacinę veiklą, poreikius stiprinimo;
 - objektyvaus verslo ir mokslo sektorių atstovų dalyvavimo inovacijų politikos formavimo, įgyvendinimo ir tobulinimo procesuose užtikrinimo (ne tik per ekspertų darbo grupes, bet taip pat ir per viešąsias diskusijas, valdžios sektoriaus vykdomas apklausas, konsultacijas bei kitas bendradarbiavimo formas). Taip pat, bendradarbiavimu grįstų bendrų verslui ir mokslui aktualių žinių perdavimo ir komercializavimo sprendimų paieškos;
 - ilgalaikės inovacijų paramos paslaugų infrastruktūros vystymo politikos nustatymo;
 - inovacijų paramos paslaugų verslui kokybės ir įvairovės užtikrinimo;
 - finansavimo MTEP ir inovacijų projektams diversifikavimo;
 - mokslo orientacijos į verslo / pramonės poreikius;
 - inovacijų versle skatinimo fragmentacijos eliminavimo.

2 lentelė. Inovacijų versle skatinimo viešosios politikos priemonėmis rekomendacijos

Tikslas: užtikrinti inovatyvios antrepenerystės plėtrą Lietuvoje per veiksmų kryptingumu, kompleksišku ir tęstinumu grįstą viešosios politikos iniciatyvų įgyvendinimą, orientuotą į esamus inovatyvaus verslo sektoriaus poreikius ir iššūkius.	
Uždaviniai:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) pakankamas ir diversifikuotas verslo MTEP ir inovacijų projektų finansavimas; 2) palanki teisinė aplinka ir reguliavimas inovatyviam verslui vystyti; 3) glaudus verslo ir kitų su inovacijų plėtra suinteresuotų pusių bendradarbiavimas; 4) į pramonę orientuoti moksliniai tyrimai ir jų rezultatų komercializavimas; 5) stiprios verslo inovacinei veiklai reikalingos kompetencijos ir inovacijų versle kultūra. 	
Kliūčių šalinimas	Siūlomi veiksmai
Finansinių instrumentų inovacijoms versle skatinti trūkumas; Finansinių išteklių stygius	<ol style="list-style-type: none"> 1) Finansavimas <ul style="list-style-type: none"> - Esamų MTEP ir inovacijų projektų finansavimo schemų peržiūra ir tobulinimas jų supaprastinimo, tęstinumo ir prieinamumo visų tipų įmonėms atžvilgiu; - Finansinės paramos schemų inovatyvaus verslo pradžia ir plėtrai kūrimas; - Mokestinės lengvatos ne tik verslo investicijoms į MTEP, bet ir mokslo darbuotojų įdarbinimui versle, ypač SVV.
Teisinės ir administracinės kliūtys; Rinkos kliūtys	<ol style="list-style-type: none"> 2) Teisinė aplinka ir reguliavimas <ul style="list-style-type: none"> - Esamų verslui tiesiogią įtaką darančių teisės aktų peržiūra kokybiniu ir kiekybiniu požiūriu, atsižvelgiant į realią verslo patirtį, rodančią atitinkamų dokumentų įgyvendinimo privalumus ir trūkumus.
Ribotas išorinis bendradarbiavimas	<ol style="list-style-type: none"> 3) Bendradarbiavimas <ul style="list-style-type: none"> - Inovacinių čekių schemas tęstinumas ir tobulinimas, įvertinant galimybę turėti atvirą kvietimą teikti paraiškas visus metus, atitinkamai peržiūrint reikalavimus pareiškėjams ir projektams; - Įmonių, ypač SVV, dalyvavimo MTEP bendradarbiavimo projektuose finansavimas.
Ribotas išorinis bendradarbiavimas; Gebėjimų inovacinei veiklai trūkumas	<ol style="list-style-type: none"> 4) Mokslas ir tyrimai <ul style="list-style-type: none"> - Pramoninės doktorantūros studijos; - Pramoninės po-doktorantūros programos; - Technologijų perdavimo centrų mokslo institucijose kūrimas; - Mokslininkų trumpalaikio įdarbinimo versle schemas kūrimas, padėsiantis įmonėms inicijuoti ir realizuoti į mokslinių tyrimų rezultatų komercializavimą orientuotus projektus.
Gebėjimų inovacinei veiklai trūkumas; Nepakankama paramos inovacijoms paslaugų kokybė; Kultūrinės aplinkos kliūtys	<ol style="list-style-type: none"> 5) Švietimas ir mokymas <ul style="list-style-type: none"> - Į inovatyvaus verslo poreikius orientuoti mokymai inovacijų paramos paslaugas teikiančiose institucijose; - Finansinė ir nefinansinė parama verslo atstovų stažuotėms / išvykoms į tarptautinius mokslo / technologijų centrus ar inovatyvias tarptautines kompanijas; - Informacijos apie visas (finansines ir nefinansines, nacionalines ir tarptautines) viešosios politikos paramos inovacijoms versle iniciatyvas sklaida: vienas specializuotas tinklapis ir informacijos centras, kurių administravimas ir funkcijos pavestos vienai atsakingai institucijai, kaip tarpininkui tarp verslo ir valdžios (pvz., Lietuvos inovacijų centras). Tai ne tik didintų inovatyviam verslui reikalingos informacijos prieinamumą, bet taip pat padėtų išsiaiškinti šio tipo įmonių poreikius, dažniausiai kylančias problemas ir savalaikiai į tai reaguoti.

Svarbu paminėti ir tai, jog pateiktos rekomendacijos siūlomos laikantis nuostatos, jog būtina užtikrinti jau pradėtų įgyvendinti nacionalinės inovacijų politikos priemonių verslui tęstinumą per jų tobulinimą ir naujų papildomų skatinimo instrumentų kūrimą ir įvedimą.

5. Išvados

1. Inovacijų versle veiksmų kompleksiškas ir įvairovė reikalauja sisteminiu ir ilgalaikiu strateginiu požiūriu grįstų valdžios iniciatyvų realiems verslo inovacinės veiklos iššūkiams spręsti.

2. Atlikti tyrimai patvirtina esamos nacionalinės politikos inovacijų versle skatinimo atžvilgiu tobulinimo poreikį. Inovacijų verslo sektoriuje plėtrai užtikrinti būtini nuoseklūs, kryptingi ir tęstiniai viešosios politikos veiksmai, grįsti glaudžia verslo, valdžios ir mokslo sektorių komunikacija atskirų suinteresuotųjų pusių poreikių suderinamumui užtikrinti. Identifikuotos faktinės inovacinės veiklos versle kliūtys išryškina reikalingų valstybės veiksnių konkrečiose srityse kryptis ir šiomis kliūtimis remiantis, siūlyti argumentuotas rekomendacijas vykdomų nacionalinės inovacijų politikos priemonių peržiūrai bei naujų inovacijų versle skatinimo instrumentų kūrimui.

3. Siūlomoms verslo inovacinės veiklos skatinimo viešosios politikos priemonėms rekomendacijos numato esmines iniciatyvas 5 prioritetinėse veiksmų srityse: finansavimo, teisinės aplinkos ir reguliavimo, bendradarbiavimo, mokslo ir tyrimų bei švietimo ir mokymo. Numatyti veiksmai padėtų spręsti su verslo inovacinių projektų finansavimu, esamos teisinės ir administracinės bazės tobulinimu, tarpsektoriniu bendradarbiavimu, inovacijų kompetencijomis ir inovacijų paramos infrastruktūra susijusius probleminius klausimus.

Literatūra

1. Balkienė, K. (2013). Sustainable Innovativeness: Issues and Public Policy // *Journal of Security and Sustainability Issues*. Vol. 3. No. 2: 53–76.
2. Balkienė, K. (2013) The State of Play of Business Innovation Promotion in Lithuania: Theoretical, Strategic and Statistical Aspects // *Intelektinė ekonomika*. T. 7. Nr. 2(16): 230–244.
3. Brown, B. (2010). Why Innovation Matters // *Research Technology Management*. Vol. 53. No. 6: 18–23.
4. European Commission (2010). Europe 2020 Flagship Initiative: Innovation Union. COM(2010) 546 final. – <http://ec.europa.eu/research/era/docs/en/ec-understanding-era-14.pdf> [2014 02 22].
5. Governmental Bill on Research & Innovation 2012, Sweden. – <http://www.government.se/content/1/c6/20/70/37/e4065807.pdf> [2012-12-13].
6. Jørgensen, F., Ulhøi, J.P. (2010). Enhancing Innovation Capacity in SMEs through Early Network Relationships // *Creativity & Innovation Management*. Vol. 19. No. 4: 397–404.
7. Kaufmann, H.R., Tsangar, H., Vrontis, D. (2012). Innovativeness of European SMEs: Mission Not Yet Accomplished // *Economic Research*. Vol. 25. No. 2: 333–360.
8. Keršys, M. (2008). Ekonominių veiksmų įtaka inovacijoms versle: Lietuvos atvejis. Daktaro disertacija. – Kaunas.
9. Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“ (Žin., 2002, 113-5029).
10. Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. spalio 7 d. įsakymas Nr. 4-750/V-1692 „Dėl Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategijos įgyvendinimo 2010–2013 metų priemonių plano“ (Žin., 2010, Nr. 121-6192).
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 1646 „Dėl ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir

technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 121-5489) (neaktuali).

12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. 1047 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo 2008–2010 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 124-4718) (negalioja).

13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. 577 „Dėl inovacijų versle 2009–2013 metų programos patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 73-2971) (negalioja).

14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. vasario 17 d. nutarimas Nr. 163 „Dėl Lietuvos inovacijų 2010–2020 metų strategijos“ (Žin., 2010, Nr. 23-1075).

15. McAdam, R., Reid, R., Harris, R., Mitchell, N. (2008). Key Determinants of Organisational and Technological Innovation in UK SMEs: An Empirical Study // *Int. J. Entrepreneurship and Innovation Management*. Vol. 8. No. 1: 1–14.

16. OECD (1996). Oslo Manual. 2nd Edition. The Measurement of Scientific and Technological Activities. Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data. – <http://www.oecd.org/science/inno/2367580.pdf> [2014 02 22].

17. Oksanen, J., Rilla, N. (2009). Innovation and Entrepreneurship: New Innovations as Source for Competitiveness in Finnish SMEs // *International Journal of Entrepreneurship*. Vol. 13: 35–48.

18. Schumpeter, J. A. (1911). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*. – New Brunswick and London: Transaction Publishers. 255 p.

19. Tvaronavičienė, M., Korsakienė, R. (2007). The Role of Government in Implementation of Innovations: A Case of Lithuania // *Business: Theory & Practice*. Vol. 8. No. 1: 9–13.

MODELING OF INNOVATION POLICY FAVOURABLE FOR THE LITHUANIAN BUSINESS DEVELOPMENT

Kristina Balkienė, Jonas Jagminas
Mykolas Romeris University

Received 22 02 2014; accepted 03 06 2014

Summary

The promotion of business innovation activity becomes one of the most important challenges of national and international public policy formation and implementation in order to create the knowledge – and innovation-based economies and to ensure general economic and social progress of the countries. Therefore, an aim of this research is oriented to the identification of factors influencing business innovation activity and possible public policy initiatives for the promotion of this type of activity that at the same time could allow providing the recommendations for the improvement of national innovation policy in terms of business sector development. According to this, the complex research of business innovation promotion was performed, including both an analysis of public policy initiatives in the field of investigation as well as an evaluation of factual business needs and challenges concerned with its innovation activity. The research discusses the pivotal positive and negative innovation factors and public policy actions necessary for the promotion of business innovation activity, reveals the existing obstacles of business innovation activity in Lithuania as well as provides the justified recommendations for the improvement of national public policy actions in terms of business innovation promotion.

Key words: innovation, business innovation activity, public policy.

JEL codes: M21, O31, O38.